

بررسی تأثیر خانواده نابسامان در گرایش فرزندان نوجوان به بزه کاری

در شهر همدان

خدیدجه حیدری^۱، محمد معین خزایی^۲، مصطفی زارعی^۳، سمیه راستگوفرد^۴

چکیده:

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر خانواده نابسامان در گرایش فرزندان نوجوان به بزه کاری در شهر همدان است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش‌های جمع‌آوری اطلاعات توصیفی پیمایشی است جامعه آماری این تحقیق شامل خانواده نابسامان در گرایش فرزندان نوجوان به بزه کاری در سال ۱۳۹۵ است که ۴۰ نفر به عنوان نمونه و به روش تصادفی انتخاب شدند. در این پژوهش، از یک پرسشنامه محقق‌ساخته برای سنجش متغیرهای تحقیق استفاده شده است که همه سؤالات آن از نوع بسته است. این پرسش‌نامه بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است، روایی این پرسش‌نامه توسط افراد نخبه مورد تأیید واقع شده است، مقدار آلفای کرونباخ به دست آمده برای پرسشنامه تحقیق ۰/۹۰۴ به دست آمده که این نشان‌دهنده پایایی این پرسشنامه است. در بخش آمار استنباطی، از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف به منظور بررسی نرمال بودن متغیرها بهره می‌بریم همچنین، از آزمون دو جمله‌ای تحت نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۰ استفاده نموده است. نتایج پژوهش حاضر نشان داد: وضعیت خانوادگی بر بزه کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار است. همچنین، نتایج نشان داد آشفته‌گی‌های خانوادگی، وضعیت اقتصادی خانواده، وضعیت باورها و اعتقادات مذهبی خانواده بر بزه کاری تأثیرگذار است، ولی وضعیت اجتماعی خانواده بر بزه کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار نیست.

واژه های کلیدی: خانواده نابسامان، گرایش فرزندان به بزه کاری

۱. کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، مدرس دانشگاه پیام نور (نویسنده مسئول) khadijeh.heidari1395@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی

۳. کارشناسی ارشد آسیب شناسی جرایم

۴. کارشناس آسیب شناسی اجتماعی

مقدمه

واقعیت این است که خانواده، زمینه‌ساز بسیاری از انحرافات و یا شرافتمندی‌هاست. و به‌طور قطع می‌توان گفت متزلزل جهان امروز تا حدود زیادی ناشی از وضع نابسامان خانواده‌هاست و اگر بنا باشد دنیای نامتعادل و اوضاع بحرانی امروز بشر تا حدودی سروسامان یابد، ناگزیر باید تجدیدنظری در وضع خانواده‌ها به عمل آید و این نهاد مهم اجتماعی ارزش و قداست الهی خود را بازیابد. طرز فکر ما بر اساس بینش اسلامی آن است که کودک با زمینه فطری پاک واله‌ی به دنیا می‌آید. فطرت او خدا، امین، صادق و شریف و کشاننده او به‌سوی مکرمت‌ها و فضایل است. اما این‌که چه امری باعث می‌شود کودکی با چنین فطرت سالم از انحراف و آلودگی سر درآورد، باید گفت عوامل بسیاری در این امر دخالت دارند که مهم‌ترین آن عامل خانواده است و البته خانواده نابسامان. به‌محض متلاشی شدن خانواده، بزه‌کاری شروع می‌شود؛ چراکه وجود خانواده عاملی علیه بزه‌کاری است. بدترین خانواده‌ها بهتر از نبودن آن است رابطه عمده‌ای بین طول مدت بزه‌کاری و عدم کفایت، لیاقت و یا موفقیت والدین از مراقبت از کودک وجود ندارد؛ ولی طول مدت اقامت کودکان در خانواده و وجود والدین و زندگی با آن‌ها، در روابط خانوادگی و جلوگیری از انحراف آن‌ها کاملاً مؤثر است. مرگ، جدایی والدین، طلاق دادن یا طلاق گرفتن زن و ترک خانواده در روحیه کودکان و احتمالاً در ارتکاب بزه از ناحیه آنان مؤثر خواهد بود و در اثر محرومیت از دیدار پدر یا مادر، کودکان احساس فقدان رنج‌آوری می‌کنند که عکس‌العمل ناراحتی مذکور بعدها به‌صورت عصبانیت، بداخلاقی، تمرد از اوامر پدر یا مادر و دیگران و بالاخره عدم انطباق اجتماعی خواهد بود (شامبیانی، ۱۳۸۵: ۲۲۴). طبق تحقیقات، پژوهشگران فروپاشی خانواده ضمن برهم زدن تعادل روانی و عاطفی افراد خانواده، موجب بروز ۷۰ درصد آسیب‌های اجتماعی می‌شود و این فروپاشی تأثیر منفی و

مستقیم بر کودکان دارد و این تأثیرات به جنس، سن، شخصیت، میزان ناسازگاری و درگیری والدین و حمایت خانواده و دوستان کودک برمی‌گردد. در واقع، جدایی والدین اثری آنی و زودگذر نیست؛ بلکه در تمامی مراحل زندگی فرزندان آثار منفی و زیان باری را برجای خواهد گذاشت. جرم شناسان جرم و بزه را مظاهر حیات جمعی می‌شناسند و معتقدند که جرائم و بزه‌کاری‌ها از اجتماع ریشه می‌گیرند، رشد می‌کنند و میوه‌های تلخ از خود را برجای می‌گذارند. اگر این ادعا را از آنان بپذیریم ناگزیر، باید توجه خود را به خانواده یعنی کوچک‌ترین نهاد ولی مهم‌ترین آن‌ها معطوف داریم. بی‌شک، آنجا که اراده و خرد را در ارتکاب بزه نقشی نباشد کیفر و عقوبت هم‌معنی نخواهد داشت، شرایط نامناسب خانواده و نابسامانی آن، جهل و غفلت والدین و سهل‌انگاری آنان در تربیت، وضع مسکن و منطقه و شرایط آن و... از اموری هستند که در زمینه‌سازی لغزش و انحراف نسل امروز، مردان و زنان جامعه آینده تأثیر و نقشی بسزا دارند (قائمی، ۱۳۶۶: ۱۸) که در این تحقیق محقق به بررسی تأثیر خانواده نابسامان در گرایش فرزندان نوجوان به بزه‌کاری در شهر همدان می‌پردازد. اینکه در بین این همه مسائل و دشواری‌های خانوادگی تربیتی جامعه، چرا به این مسأله توجه کرده و از این مقوله سخن به میان آورده‌ایم، باید بگوییم بدان خاطر است که بحث ما در این رابطه بحثی ریشه‌ای است و مسأله نابسامانی خانواده از مباحث مهم و مورد ابتلای بسیاری از جوامع بشری و از جمله جامعه اسلامی ماست و بی‌توجهی به آن مسأله آفرین و نگران‌کننده است. حق این است در عصر و زمان ما، بسیاری از پدران و مادران، به دلایل و توجیهاتی که گاهی رنگ مذهبی هم بدان داده‌اند، در جامعه ما، و در سطحی وسیع‌تر در جامعه جهانی، از زیر بار وظیفه‌ای که در امر تربیت فرزند، به حکم شرع و عقل، برایشان مقرر است شانه خالی کرده‌اند (عباچی، ۱۳۸۳: ۱۵).

با شیوه‌های عملی و رفتار خود وضعی را پدید آورده‌اند که زیان عواقب آن در دهه‌های بعد معلوم خواهد شد، گو اینکه دود برخاسته از آن، امروز هم چشم آن‌ها و دیگران رامی سوزاند؛ به‌هنگامی که آدمی برخی از کودکان را می‌یابد که :

- به خاطر درگیری و نزاع والدین مضطرب و نگران‌اند.

- به‌علت متارکه و طلاق والدین چون توپ دست‌به‌دست می‌شوند.

- به‌خاطر سختگیری والدین در امر تربیت و انضباط به‌جان‌آمده و در رنجند.

- والدینشان آلوده، معتاد، منحرف یا در حبس و زندانند. و از آنجاکه نوجوانان آسیب‌پذیرترین قشر جامعه محسوب می‌شوند بنابراین، بررسی علت‌ها سبب می‌شود که مسؤولین امر به چگونگی شکل‌گیری اعمال نابهنجار شناخت پیدا کنند آنگاه شیوه صحیح مبارزه با آن‌ها را جستجو نمایند، لذا این‌گونه تحقیقات ضرورت می‌یابند تا کج‌روی‌ها و جرائم بهتر و عمیق‌تر شناخته شوند.

باتوجه به پیچیدگی مسأله، بزهکاری نوجوانان می‌توان گفت که هیچ‌یک از نظریه‌های انحرافات، از چنان جامعیتی برخوردار نیستند که بتوان بر اساس آن گرایش نسل نوجوان جامعه را به بزهکاری تبیین کرد. از این‌رو، چنانچه این مسأله به‌طور علمی و عینی مورد بررسی قرار گیرد، به‌ناچار باید به تلفیق جنبه‌های همگرایی نظریه‌های موجود پرداخته و درنهایت به تدوین چارچوب نظری تحقیق همت گماشت. بدین منظور، نخست به برخی از نظریات قابل‌استفاده در تبیین مسأله بزهکاری نوجوانان و عوامل متعدد تأکید آن‌ها اشاره می‌شود و بعد به بیان رابطه فرضیه‌های پژوهش حاضر با نظریه‌ها می‌پردازیم.

نظریه ویلیام جی گود :

ویلیام جی گود، خانواده نابسامان را دارای یکی از ویژگی‌های ذیر می‌داند:

(الف). عدم مشروعیت؛ معمولاً پدر معلوم نیست یا حضور ندارد و عمدتاً سرپرستی طفل به عهده مادر یا یکی از افراد جامعه است؛

(ب). فسخ، جدایی طلاق و ترک خانواده؛

(ج). خانواده توخالی؛ با یکدیگر زندگی می‌کنند ولی روابط عاطفی، محبت و سازگاری در محیط خانواده وجود ندارد؛ حالتی که می‌توان آن را طلاق روانی نامید

(د). غیبت غیرارادی مثل فوت یا زندانی شدن یکی از والدین؛

(ه). عدم ایفای نقش پدری یا مادری مانند زمانی که پدر یا مادر به یک بیماری سخت از نظر جسمی یا روانی مبتلا می‌شود. ویلیام گود نابسامانی خانواده را مهم‌ترین عامل در انحراف فرزندان دانسته است (صالحی خواه، ۱۳۸۴: ۱۹۰).

نظریه جی ال برن :

جی ال برن در کتاب آخرین پیشرفت‌های بهداشت عمومی در زمینه رابطه فقر و بحران‌های اقتصادی چنین می‌نویسد: ساکنین محلات کثیف و آن‌هایی که در مناطق فقیرنشین سکونت دارند، بیش از سایرین سابقه بزهکاری داشته‌اند. وی در اثر خود علل بزهکاری نوجوانان و جوانان را به شرح زیر بیان می‌کند: بالاترین میزان بزهکاری در خانواده‌هایی بوده که پدرانشان فاقد مهارت و تخصص بوده‌اند و یا در خانواده آن‌ها بیکاری حکم‌فرما بوده است (آب روشن، ۱۳۹۰: ۲).

نظریه لاکاسانی

نظریه مکتب محیط اجتماع: پایه‌گذار این مکتب دکتر لاکاسانی است که عقیده دارد بزهکاری نتیجه عوامل محیط اجتماعی است، طرفداران مکتب محیط از جهات بسیاری با مکتب تحقیقی به مخالفت برخاستند. وی عمده‌ترین اختلافی که میان این دو مکتب به‌طور وضوح به چشم می‌خورد، در مورد تأثیر عوامل فردی و اجتماعی بر جرم بود مکتب محیط روی جرم، شکل‌گیری آن، تغییرات و تحولات آن علت پدید آمدن آن

و... تکیه و کوشش می‌کرد جرم را در عوامل اجتماعی جست‌وجو کند؛ زیرا این مکتب جرم را پدیده‌ای می‌دانست که به‌وسیله عوامل گوناگون اجتماعی آفریده می‌شود. به همین جهت، از پذیرفتن آن به‌عنوان یک داده سرشتی که در خمیر انسان موجود است، سرباز می‌زد و نظریات ابرازشده در مورد بزهکاری مادرزاد رد می‌کرد، بنابراین، مکتب تحقیقی به شناخت فرد و مکتب محیط به شناخت عوامل اجتماعی سازنده جرم اهمیت می‌داد (نجفی آبادی، علی حسین، ۱۳۸۷: ۵۳).

نظریه کنترل اجتماعی امیل دورکیم:

دورکیم نیز خانواده را همچون نهادی اجتماعی می‌داند که جزئی از جامعه است؛ شناخت آن مستلزم شناخت کل جامعه است. بر اساس این دیدگاه خانواده همچون نمادی است نشان‌دهنده کل جامعه؛ از آن انتزاع پذیر نیست زیرا در فرایند تکامل یا تأثیر و تأثر با جامعه قرار می‌گیرد (احمدی، ۱۳۸۴). در نظر دورکیم انحراف از ویژگی‌های جامعه است بدین جهت کاملاً صورت عادی دارد. در تمام جوامع کسانی هستند که مجرم محسوب می‌شوند. لذا مجرمیت یک امر اجتماعی است و در همه جا با نسبت معینی وجود دارد که آمارها مبین آن‌ها هست. وقتی این جرائم از حالت عادی درآمده شکل غیرعادی به خود می‌گیرد که نسبت‌های معین از حد متوسط که تاکنون مشاهده شده است، تحت تأثیر علل مختلفی تجاوز کند در این صورت است که دورکیم آن‌ها را پاتولوژیک می‌نامند (کاوه، ۱۳۹۱). نظریه کنترل اجتماعی (نظارت اجتماعی) از نظریه نظم اجتماعی (بی‌هنجاری) دورکیم تأثیر پذیرفته و به عوامل خاص اجتماعی که برای حفظ نظم در جامعه اهمیت دارند، توجه کرده است. این نظریه بر فرآیند اجتماعی کردن، بیشتر از مجازات کردن در برقراری نظم جامعه تأکید دارد و برای تبیین برخی جرائم مانند: جرائم سازمان‌یافته، جرائم یقه‌سفیدها و جرائم حرفه‌ای کم‌تر کاربرد دارد و بیشتر در مورد جرائم

جوانان و عرضه پیشنهادهای عملی برای پیشگیری از جرم فایده دارد. این نظریه که پیوند اجتماعی نیز نامیده می‌شود این‌طور فرض می‌کند که اگر انسان‌ها به حال خود رها شوند، به‌طور طبیعی مرتکب جرم و کج‌روی خواهند شد؛ یعنی سابقه رفتار کج‌روانه به‌طور طبیعی و ذاتی در میان مردم وجود دارد؛ زیرا همه انسان‌ها نیازهای برآورده نشده و آرزوهای متعدد و نامحدودی دارند و رفتارهای انحرافی در بسیاری از موارد آن‌ها را راحت‌تر و زودتر به مقصودشان می‌رساند و کامروایی را نصیبشان می‌کند. فرضیه‌ی اساسی این نظریه نیز این است که تفاوت‌های موجود در ارتکاب جرم و کج‌روی در میان افراد، بر اساس تفاوت‌های موجود در نیروهای منع‌کننده یا کنترل‌های اجتماعی است که تبیین می‌شود. به عبارت دیگر، قیود و مهارهای اجتماعی است که نا هم‌نوایی را در میان انسان‌ها محدود می‌کند و در حقیقت کج‌روی و بزه‌کاری محصول نارسایی یا نابسندگی کنترل‌های اجتماعی است.

نظریه‌ی پیوند روانی گابریل تارد:

این مکتب روانشناسی، روابط میان افراد را مطالعه می‌کند و از پذیرفتن گروه‌شان به‌منزله واحدی که دارای خصوصیات معینی باشد خودداری می‌ورزد. این مکتب به‌وسیله گابریل تارد رئیس اداره آمار وزارت دادگستری پایه‌گذاری شد. برحسب عقیده‌ی تارد، کنش اساسی اجتماعی، پدیده‌ی تقلید است که در نزد فرد به‌وسیله عادت و خاطره و در روابط بین افراد به‌وسیله شیوه‌های آمیخته‌تر و پیچیده‌تری تجلی پیدا می‌کند. به همین جهت، جامعه‌شناسی همه‌چیز را به روابط روانی میان افراد مربوط می‌داند و بزه‌کاری را در جوامع کنونی به حدی گسترده می‌داند که از آن به‌عنوان یک حرفه مخصوص و شغل نام می‌برد؛ زیرا معتقد است این پدیده در برخی طبقات روز به روز بیشتر توسعه می‌یابد و بیش از پیش صورت یک حرفه را به خود می‌گیرد. او

اعلام کرد توسعه حرفه بزهکاری به چند علت صورت می‌گیرد: منافع بی‌شمار، زحمت زیاد در مقابل درآمد بسیار ناچیز، احتیاج فراوان و اینکه برای انجام بزهکاری استعداد چندانی نیاز نیست (آزادیخواه، ۱۳۹۰: ۳).

اهداف پژوهش

هدف کلی از این تحقیق بررسی تأثیر خانواده نابسامان در بزهکاری فرزندان نوجوان پسر ... (کانون و اصلاح و تربیت) هست. به‌طورکلی، هدف از انجام چنین پژوهشی شناخت و بررسی ویژگی‌های خانوادگی نوجوان بزهکار و نیز بررسی علل مختلف بزهکاری آن‌ها هست. اولاً می‌خواهیم ببینیم نابسامانی یک خانواده به چه معناست؟ دوماً، می‌خواهیم ببینیم نابسامانی یک خانواده به چه نحو و تا چه میزان می‌تواند در گرایش فرزندان نوجوان به بزهکاری نقش داشته باشد؟ و درنهایت، هدف این است که با ارائه راهکارها و پیشنهادهایی مناسب در جهت اصلاح و بهبود نهاد خانواده و نیز کاهش بزهکاری فرزندان نوجوان گامی مؤثر برداشته شود.

سوالات / فرضیه‌ها

فرضیه اصلی

وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار است.

فرضیه‌های فرعی

- ۱- آشنفگی‌های خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.
- ۲- وضعیت اقتصادی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.
- ۳- وضعیت اجتماعی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.

۴- وضعیت باورها و اعتقادات مذهبی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش‌های جمع‌آوری اطلاعات توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق شامل خانواده نابسامان در گرایش فرزندان نوجوان به بزه‌کاری در سال ۱۳۹۵ است، ۴۰ نفر به‌عنوان نمونه و به روش تصادفی انتخاب شدند.

در این پژوهش، از یک پرسشنامه محقق‌ساخته برای سنجش متغیرهای تحقیق استفاده شده است که همه سؤالات آن از نوع بسته است. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است، روایی این پرسش‌نامه توسط افراد نخبه مورد تأیید واقع شده است. در این تحقیق، به‌منظور بررسی پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است. بدین منظور، مقدار آلفای کرونباخ به‌دست آمده برای پرسشنامه تحقیق ۰/۹۰۴ به‌دست آمده از مقدار ۰/۷ بیشتر می‌باشند که این نشان‌دهنده پایایی این پرسش‌نامه هست. در بخش آمار استنباطی، از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف به‌منظور بررسی نرمال بودن متغیرها بهره می‌بریم، همچنین از آزمون دوجمله‌ای تحت نرم‌افزار SPSS ویرایش ۲۰ استفاده نموده است.

تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها

جدول ۲: آزمون دوجمله‌ای						
		گروه‌ها	تعداد	نسبت مشاهده شده	نسبت آزمون	سطح معناداری
تأثیر وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان	تأثیر ندارد	≤ 3	۱۲	.۳	.۶	**۰.۰۰۰
	تأثیر دارند	> 3	۲۸	.۷		
	کل		۴۰	۱.۰		
آشفتگی‌های خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان	تأثیر ندارد	≤ 3	۱۳	.۳	.۶	**۰.۰۰۰
	تأثیر دارند	> 3	۲۷	.۷		
	کل		۴۰	۱.۰		
وضعیت اقتصادی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان	تأثیر ندارد	≤ 3	۱۲	.۳	.۶	**۰.۰۰۰
	تأثیر دارند	> 3	۲۸	.۷		
	کل		۴۰	۱.۰		
وضعیت اجتماعی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان	تأثیر ندارد	≤ 3	۲۶	.۷	.۶	**۰.۰۰۱
	تأثیر دارند	> 3	۱۴	.۳		
	کل		۴۰	۱.۰		
	تأثیر ندارد	≤ 3	۷	.۲	.۶	**۰.۰۰۰

وضعیت باورها و اعتقادات مذهبی خانواده بر بزه‌کاری	تأثیر دارند	> ۳	۳۳	.۸		
	کل		۴۰	۱.۰		

فرضیه اصلی پژوهش

وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار است. برای آزمون این فرضیه به دلیل غیر نرمال بودن متغیر از آزمون دو جمله‌ای (آزمون نسبت موفقیت) استفاده شده است.

فرض صفر: وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار نیست.

$$H_0: p \geq .6$$

فرض مقابل: وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار است.

$$H_1: p < .6$$

از آنجایی که سطح معناداری (۰/۰۰۰) از مقدار مفروض ۰/۰۵ کوچک‌تر هست، فرض برابری نسبت موفقیت با مقدار ۰/۶ رد می‌شود، حال بررسی می‌کنیم که آیا نسبت موفقیت از ۰/۶ بزرگ‌تر است یا کوچک‌تر. بدین منظور، نسبت مشاهده‌شده برای گروه اول را با ۰/۶ مقایسه می‌کنیم، در صورتی که مقدار آن از ۰/۶ کمتر باشد، وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار است. با توجه به اینکه نسبت مشاهده‌شده ۰/۳ کوچکتر از مقدار ۰/۶ است؛ لذا فرض صفر رد می‌شود و می‌توان گفت: وضعیت خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان تأثیرگذار است.

فرضیه فرعی اول تحقیق

آشفته‌گی‌های خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است. برای آزمون این فرضیه به دلیل غیر نرمال بودن متغیر از آزمون دو جمله‌ای (آزمون نسبت موفقیت) استفاده شده است.

از آنجایی که سطح معناداری ($0/000$) از مقدار مفروض $0/05$ کوچکتر هست، فرض برابری نسبت موفقیت با مقدار $0/6$ رد می‌شود، با توجه به اینکه نسبت مشاهده شده $0/3$ کوچکتر از مقدار $0/6$ است، لذا فرض صفر رد می‌شود و می‌توان گفت: آشفته‌گی‌های خانوادگی بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.

فرضیه فرعی دوم تحقیق

وضعیت اقتصادی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است. برای آزمون این فرضیه به دلیل غیر نرمال بودن متغیر از آزمون دو جمله‌ای (آزمون نسبت موفقیت) استفاده شده است.

از آنجایی که سطح معناداری ($0/000$) از مقدار مفروض $0/05$ کوچکتر هست، فرض برابری نسبت موفقیت با مقدار $0/6$ رد می‌شود، با توجه به اینکه نسبت مشاهده شده $0/3$ کوچکتر از مقدار $0/6$ است لذا فرض صفر رد می‌شود و می‌توان گفت: وضعیت اقتصادی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.

فرضیه فرعی سوم تحقیق

وضعیت اجتماعی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است. برای آزمون این فرضیه به دلیل غیر نرمال بودن متغیر از آزمون دو جمله‌ای (آزمون نسبت موفقیت) استفاده شده است.

از آنجایی که سطح معناداری ($0/001$) از مقدار مفروض $0/05$ کوچکتر هست، فرض برابری نسبت موفقیت با مقدار $0/6$ رد می‌شود، با توجه به اینکه نسبت مشاهده شده $0/7$ بزرگتر از مقدار $0/6$ است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و می‌توان گفت: وضعیت اجتماعی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار نیست.

فرضیه فرعی چهارم تحقیق

وضعیت باورها و اعتقادات مذهبی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.

برای آزمون این فرضیه به دلیل غیر نرمال بودن متغیر از آزمون دو جمله‌ای (آزمون نسبت موفقیت) استفاده شده است.

از آنجایی که سطح معناداری (۰/۰۰۰) از مقدار مفروض ۰/۰۵ کوچک‌تر هست، فرض برابری نسبت موفقیت با مقدار ۰/۶ رد می‌شود، با توجه به اینکه نسبت مشاهده‌شده ۰/۲ کوچکتر از مقدار ۰/۶ است لذا فرض صفر رد می‌شود و می‌توان گفت: وضعیت باورها و اعتقادات مذهبی خانواده بر بزه‌کاری فرزندان نوجوان پسر تأثیرگذار است.

بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر، پس از بررسی تئوری و نظرات دانشمندان علوم اجتماعی و نیز روانشناسی و غیره به انتخاب تئوری خاص این تحقیق پرداختیم از میان مجموعه تئوری‌ها دیدگاه‌های بررسی شده به دلیل توجه و اشاره به موضوعات مرتبط با موضوع و اهداف تحقیق، نظرات دانشمندان ذیل انطباق بیشتری در قیاس با سایر تئوری‌ها پیش رو دانست. لذا این دیدگاه‌ها و نظرات اندیشمندان ذیل غالب نظری مطالعه حاضر را تشکیل داد:

۱- فرضیه اول، تحت عنوان آشفتگی‌های خانوادگی و تأثیر آن در بزه‌کاری فرزندان نوجوان با نظریه ویلیام گود، توجیه می‌شود به نظر گود هنگامی که یک یا چند تن از اعضای خانواده نتوانند وظایف و نقش خود را طور مناسب و شایسته انجام بدهند گسیختگی و آشفتگی خانوادگی به وجود می‌آید. به عقیده وی گسیختگی خانواده می‌تواند معلول عوامل الف) فقدان پدر ب) فقدان مادر ج) ستیز و اختلاف بین والدین باشد.

۲- فرضیه دوم، مبنی بر تأثیر وضعیت اقتصادی خانواده در گرایش فرزندان نوجوان به بزه کاری مبنی بر نظریه‌های دو اندیشمند به نام جی. ال برن و ژان دولار است. به عقیده این دو دانشمند، فقر از جمله عوامل مؤثر در انحراف و گرایش به بزه کاری است. فقر فرصت مساوی تحصیل و مطالعه و کار و پرورش استعدادها را از خانواده‌های بی‌بضاعت می‌گیرد و از موجبات ایجاد اختلاف طبقاتی بالطبع پریشانی خانواده‌ها و بزه در فرزندان است.

۳- فرضیه سوم مبنی بر تأثیر وضعیت اجتماعی خانواده در گرایش فرزندان به بزه کاری از نظریات و تئوری‌های دو اندیشمند برجسته به نام امیل دورکیم و لاکاسانی الهام می‌گیرد. این دو دانشمند به شدت روی تعادل و نظم اجتماعی تأثیر می‌کنند به عقیده دورکیم بی‌هنجاری در افراد در سطح فردی است که رفتاری را تحت الشعاع قرار می‌دهد و افراد احساس پوچی می‌کند به عقیده وی، بهنجاری در سطح اجتماعی بیانگر اغتشاش و بی‌نظمی در سطح کل جامعه است. اگر فرد نتواند خود را با جامعه منطبق نماید آگاهی به دلیل وجود تعارض بین قواعد و قوانین اجتماعی دچار بی‌هنجاری می‌شود. از دید دورکیم، بزه کاری یک واقعیت اجتماعی است نه روانی و نه زیستی. به عقیده دورکیم و لاکاسانی اگر شرایط اجتماعی برای رشد و نمو رفتار تبهکارانه مهیا نباشد، انحراف صورت نمی‌گیرد همان‌گونه که بسیاری از نوجوانان مورد بحث ما، از وضعیت اجتماعی خانواده خود ناراضی بودند. وقتی آنان از عدم وجود عدالت در جامعه بسیار مغموم و افسرده بودند و بارها آن را به زبان آوردند به طوریکه شرایط نامناسب اقتصادی و اجتماعی خانواده آن‌ها و نیز شرایط ناعادلانه موجود در جامعه آن‌ها را بسیار پرخاشگر و سرکش نموده بود. مشکلات خانوادگی از یک سو و ناکامی‌های متعدد آن‌ها در جامعه از سوی دیگر سبب شده که آن‌ها نوعی نگرش منفی نسبت به انسان‌ها و جامعه پیرامونی خود داشته باشند. این افراد توانایی

ارتباط عاطفی عمیق را ندارند و هیچ‌گاه احساس امنیت نمی‌کنند و به دنبال آن هستند که به‌نوعی ناملايمات مشاهده نموده را تخلیه کنند.

۴- فرضیه چهارم که بر مبنای تأثیر میزان پایبندی به باورها و اعتقادات مذهبی خانواده در گرایش به بزه‌کاری فرزندان هست، از تئوری مکتب تعادل روانی گابریل تارد- ملهم است. تئوری اصلی گابریل تارد در توجیه جرم بر تقلید استوار هست. او معتقد است افراد با تقلید از عادات و رفتار دیگران روابط اجتماعی خود را برقرار می‌نمایند. اما آنچه حائز اهمیت است، تأثیر شدید والدین بر فرزندان هست آن‌چنان‌که میزان اعتقادات مذهبی فرزندان و پایبندی آن‌ها به اعمال مذهبی تا اندازه بسیار زیادی به میزان پایبندی والدینشان به اعتقادات و انجام امور عبادی وابستگی دارد.

پیشنهادها و راهکارها

جلوی نابسامانی‌ها را باید گرفت و این هم از راه پیشگیری و هم درمان. زیرا مسأله نابسامانی برای همه افراد جامعه مسأله است. همبستگی‌های عاطفی را از هم می‌گسلد، اهمیت جوامع را از بین می‌برد، پیوندها را سست می‌کند، جنایت و خیانت، تقلب و تزویر، ریا و دروغ را در جامعه می‌گستراند و صفات عالی انسان را در معرض تهدید قرار می‌دهند. اینک به پاره‌ای توصیه‌ها که مؤثر در پیشگیری ارتکاب جرائم اطفال و نوجوانان است می‌پردازیم:

- ۱- برقراری دوستی و تفاهم بین والدین ۲- همبازی شدن با کودک و نوجوان ۳- احتراز از رقابت در جلب محبت فرزندان ۴- عدم ایجاد ناسازگاری در محیط خانواده
- ۵- عدم پرخاشگری والدین نسبت به خود و یا نسبت به فرزندان ۶- پرورش حس اعتمادبه‌نفس ۷- حفظ شخصیت فرزندان ۸- مشورت با فرزندان ۹- ابراز مهر و محبت به فرزندان ۱۰- تأمین محیط مسکن مناسب ۱۱- جلوگیری از تحریک جنسی فرزندان ۱۲- تأمین نیازهای مادی و معنوی.

منابع

- آب روشن، مصطفی (۱۳۹۰)، ریشه‌های وقوع جرم و بلاگ جامعه‌شناسی
 آزادخواه، محمدحسین (۱۳۹۴) سبب‌شناسی جامعه‌محور در وقوع جرم با نگاهی به مکتب تحقیقی
 و بلاگ ریشه‌ای به‌سوی حقوق کیفری
 احمدی، حبیب (۱۳۸۴) جامعه‌شناسی انحرافات. تهران، انتشارات سمت، چاپ اول.
 شام بیاتی، هوشنگ (۱۳۸۵). بزهکاری اطفال و نوجوانان. تهران: انتشارات مجمع علمی و فرهنگی
 مجد و ژوبین، چاپ چهاردهم.
 صالحی خواه، علی (۱۳۸۴)، ریشه‌یابی انحرافات اجتماعی، اصفهان، مقیم.
 عباچی، مریم (۱۳۸۳). پیشگیری از بزهکاری و بزه دیدگی کودکان. مجله حقوقی دادگستری،
 شماره ۴۷.
 قائمی، علی (۱۳۶۶)، کودک و خانواده نابسامان، تهران: واحد انتشارات انجمن اولیاء و مربیان، چاپ
 اول.
 کاوه، محمد، (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی بیماری‌های اجتماعی. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان، چاپ
 اول.
 نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۸۷)، تقریرات جامعه‌شناسی جنایی، تهران: نشر نی
 نوایی نژاد، شکوه (۱۳۸۳). زنان و بزه‌کاری، اعتیاد، خودکشی و سرقت، مجله پیام زن، شماره ۱۲.
 Adams, m .s.,c.t.robertson,p.gray- ray,and m.c.ray(۲۰۰۳).labeling and
 delinquency ,adolescence, vol ۳&,no.۱ ۴۹
 Dornbusch ,s . m,k.g.erickson,j . laird , and c.a. wong (۲۰۰۱).the relation
 of family and school attachment to . adolescent deviance in diverse groups
 and communities , journal of adolescent reserch ,vol ,۱۶,۲۰۴.
 Stewart,e.a.,r.l.simons,r.d.conger.and l.v scaramella (۲۰۰۲).beyond the
 international relationship between delinquency and parenting practices :
 the contribution of legal sanctions , journal of research in crime&delin
 quency ,vol .۳۹,no۱.

پروژه‌های پژوهشی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی